

ОТНЕМАНЕ В ПОЛЗА НА ДЪРЖАВАТА НА ОБЛАГИ ОТ ПРЕСТЪПНА ДЕЙНОСТ ПО ЗАКОНА ЗА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ НАРУШЕНИЯ И НАКАЗАНИЯ

Доротея Кехайова

CONFISCATION OF THE PROCEEDS OF CRIME UNDER THE ADMINISTRATIVE VIOLATIONS AND SANCTIONS ACT

Doroteya Kehayova

Abstract: It is the task of this article to study the legal nature of deprivation of the proceeds of crime regulated by the Administrative Violations and Sanctions Act and to examine the prerequisites of its application. The analysis of similar state sanctions allows being specified key principal characteristics and factual aspects of deprivation of proceeds of crime, settled in art. 83a, para. 4 of the Administrative Violations and Sanctions Act. The article aims to provide a discussion of the main legal problems that may arise in the process of independent implementation of different measures of deprivation of the proceeds of crime.

Key words: deprivation, proceeds of crime, administrative penal liability, safeguards

1. Увод

Отнемането на облаги, придобити от престъпна или друга незаконна дейност, не е новост в българското законодателство. Промяната в историческия контекст определя различните характеристики, обхват, основание и производство по прилагане на тази мярка. Разглежданият институт, е най-слабо анализиран в теорията и по приложението му е постановена крайно оскъдна съдебна практика. Това важи с особена сила за отнемането в полза на държавата на облагата, в рамките на производството по ангажиране на административнонаказателната отговорност на юридически лица, които са се обогатили или биха се обогатили от извършено престъпление. Динамиката на развитие на престъпната дейност, генерираща значително по мащаб имущество, налага националните законодателства да регламентират нови механизми за отнемането му. Същевременно практиката показва, че имуществените потоци се движат между юридически лица. Поради това отнемането на придобитото от престъпна или друга незаконна дейност би било трудно реализирано, ако националните законодателства не успеят да ангажират и тяхната имуществена сфера. Впечатляващите темповете, с които законодателните органи приемат мерки за отнемане на облаги от престъпна или друга незаконна дейност, поставя

въпроса за тяхната съвместимост с основните принципи на правото и правата на гражданите.

Целта на настоящето изложение е да изясни съдържанието на режима на отнемане в полза на държавата на облаги от престъпна дейност по реда на ЗАНН, като оцени предпоставките за приложението му. На свой ред анализът на този санкционен институт ще определи и удачността на приетия у нас законодателен подход за регламентирането му в ЗАНН.

2. Същност и видове отнемане в полза на държавата

По своите същностни характеристики, отнемането на облаги от престъпна дейност, регламентиран в ЗАНН показва близост с други видове държавни санкции, каквито са **конфискацията**, по смисъла на чл. 37, ал. 1, т. 3 от НК, **особената конфискация** по чл. 53 от НК и **отнемането на незаконно придобито имущество** по ЗОПДНПИ. Не е възможно настоящото изложение да даде пълна характеристика на различните санкционни институти, свързани с отнемане на имущество в полза на държавата. Затова фокусът на настоящия анализ е насочен **само** към онези същностни характеристики, които определят различията между отделните режими за отнемане в полза на държавата.

2.1. Наказанието конфискация представлява принудително и безвъзмездно отнемане в полза на държавата на цялото или на част от имуществото на виновния (чл. 44, ал. 1 от НК). Уредена е като допълнително наказание с имуществен характер, налагано наред с наказанието лишаване от свобода¹. Може да бъде постановено по отношение на част или на цялото имущество на осъдения, в което се включват и имуществени права, които не са свързани с извършването на престъплението, по повод на което се налага това наказание. Основание за постановяването ѝ от съда е извършването на **престъпление**, което предполага съблюдаването на всички правила и принципи относно целите на наказанието, неговото определяне и индивидуализация. Така, **личният характер** на наказателната отговорност определя като закономерна последица невъзможността да бъде наложена конфискация, когато деецът не притежава имущество.

2.2. Вторият наказателноправен режим за отнемане в полза на държавата се създава през 1982 г. с разпоредбата на **чл. 53 от НК**. Налогането на особената конфискация по чл. 53 от НК се обуславя от **осъществено престъпно поведение** и се определя като безвъзмездно отчуждаване на имуществени обекти в полза на държавата. Прилага се по отношение на различни вещи, които са *предмет* или *средство* за извършване на престъпление и принадлежат на виновния², респ. чието притежаване е забранено от закона, както и когато са *придобити чрез престъпление*.

Наказателноправната ни доктрина³ е систематизирала **основните характеристики** на отнемането на вещи в полза на държавата. Накратко те са:

- отнемането в полза на държавата е своеобразна **санкция**, която не е наказание⁴ и правилата, важащи за последното са неприложими;
- тази санкция е приложима **независимо** от наказателната отговорност по отношение на вещи, пряко свързани с извършване на престъпление;

¹ **Владимиров, Р.** Отнемане на имущество в полза на държавата по Наказателния кодекс (НК) и по Закона за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност (ЗОПДППД). – Административно правосъдие, 2008, № 1.

² Съдебната практика приема, че това условие е изпълнено и когато вещта принадлежи на помагача, както и когато вещта е съпругеска имуществена общност или е съсобственост на виновния и трето лице. В тези случаи се отнема частта, която принадлежи на дееца (в т. см. Р 615-83-ВК, Р 416-77-І, 569-78-ІІ, 209-79-І, 292-80-ІІ, 14-85-І).

³ Вж. **Груев, Л.** Санкционната система по българ-ското наказателно право. С.: Сиби, 1997, с. 92–93.

⁴ Вж. **Стойнов, А.** Наказателно право. Обща част, 2008, с. 384, както и **Ненов, И.** Наказателно право на Република България. Обща част. Кн. 2, с. 274.

– мерките се прилагат само в случаи на **умишлена** престъпна дейност;

– имат изразен **принудителен** характер;

– особената конфискация по чл. 53 от НК се постановява във **всички случаи** при наличие на предвидените в закона предпоставки, като съдът е лишен от възможността за преценка относно прилагането им.

По своите гражданскоправни последици отнемането на придобитото чрез престъпление имущество, регламентирано в разпоредбата на чл. 53, ал. 2, б. „б” от НК, има най-голямо сходство с отнемането по ЗОПДНПИ и отнемането на облаги от престъпна дейност по ЗАНН. Близостта между режимите на отнемане произтича от обстоятелството, че се търси определена връзка между придобитото имущество и извършването на противоправна дейност.

Особената конфискация по чл. 53, ал. 2, б. „б” от НК обаче разкрива редица отлики, които очертават и нейното приложно поле. *Първо*, отнемането на придобито чрез престъпление по реда на чл. 53, ал. 2, б. „б” от НК изисква наличието на **пряка връзка между изпълнителното деяние на престъплението и имуществото, предмет на отнемане**. *Второ*, особената конфискация по чл. 53 от НК **не предвижда ограничение в кръга на престъпленията**, от които е придобито имуществото, предмет на отнемане. Нужно е единствено престъплението да е такова по вид, от което да може да бъде генерирана облага. *Трето*, мерките по чл. 53, ал. 2, б. „б” от НК **засягат единствено имуществената сфера на дееца** и не могат да бъдат прилагани по отношение на свързани с обвиняемия лица. Това е така дори в случаите, когато придобитото чрез престъпление имущество е било отчуждено или липсва. Във визираната хипотеза се присъжда равностойността на отчужденото или липсващо имущество, което в последна сметка отново засяга единствено имуществото на дееца.

2.3. Законът за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество (ЗОПД-

НПИ)⁵ урежда материята на сравнително новия за нашата правна традиция институт на т. нар. „гражданска конфискация”. Този термин обозначава **окончателното и безусловно преминаване в патримониума на държавата на имущество, придобито пряко или косвено от престъпна или друга незаконна дейност, по силата на съдебно решение на граждански съд или нареждане на друг компетентен орган, но не и със самата присъда на наказателния съд по повдигнато обвинение на основанията за постановяването ѝ**⁶.

Гражданската конфискация е била предмет на изследване в правната ни литература⁷, поради което тук ще бъдат систематизирани единствено спецификите на института. *Първо*, предпоставка за отнемане по ЗОПДНПИ е установяване на **незаконно придобито имущество**. Следователно, началото на производството по отнемане се свързва с привличането на засегнатото лице като обвиняем⁸ за някое от посочените в чл. 22, ал. 1 от ЗОПДНПИ престъпления; наличие на значително несъответствие⁹ в имуществото; и отсъствие на установен законен източник на това имущество. *Второ*, производството се развива по правилата на ГПК, по предявен от държавен орган (КОНПИ) осъдителен иск. *Трето*, основният предмет на доказване не е престъпно деяние по НК, респ. административно нарушение, а установяване на активи, за които липсват доказателства за правомерен произход. *Четвърто*, за държавата възниква право да отнеме незаконно иму-

щество и от патримониума на лица, **различни от засегнатото**, които се намират в определена връзка с него и в чийто патримониум е преминало незаконно придобито имущество. *Пето*, отнемането в полза на държавата по ЗОПДНПИ **не се влияе от развитието на наказателното производство**, в рамките на което засегнатото лице е било привлечено като обвиняем. То се развива успоредно и дори често приключва хронологично преди наказателното производство.

3. Отнемане в полза на държавата на **облаги от престъпна дейност по ЗАНН**

С последните изменения на ЗАНН ясно може да бъде проследена законодателната цел за улесняване на реализирането на отговорността на юридическите лица, които са се обогатили или биха се обогатили от извършване на престъпление от определена сфера¹⁰. В тази насока разширяването на приложното поле на института се постига основно по две линии. *Първо*, разширен е кръгът от престъпни посегателства, извършването на които би могло да обоснове инициране на производство по реализиране на административнонаказателната отговорност на юридически лица и отнемане на облаги от престъпна дейност. *Второ*, разширяват се значително и основанията за изготвяне на предложение на съответния прокурор до административния съд за налагане на имуществена санкция на обогатилото се юридическо лице, респ. за отнемане в полза на държавата на облагата. Такива са не само внасянето на

⁵ Обн. ДВ. бр. 38 от 18 май 2012г., в сила от 19.11.2012 г.

⁶ Вж. **Николов, Н.** Гражданската конфискация по Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество. С.: Феня, 2013, с. 14.

⁷ Вж. напр. **Николов, Н.** Гражданската конфискация по Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество. С.: Феня, 2013; **Николов, Н.** Наказанието „конфискация” по НК и отнемането на имуществото, придобито от престъпна дейност по ЗОПДИППД – сравнителноправни аспекти. Бюлетин на Асоциацията на прокурорите, № 2, 2010; **Николов, Н.** Обща характеристика на актовете на Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност. – Административно правосъдие, 2008, № 6; **Николов, Н.** Преобразуване на незаконно придобито имущество – понятие, характеристика, специални хипотези, Норма, № 7, 2013.

⁸ Необходимо е да се отбележи, че освен привличане на обвиняем за изрично посочени престъпления, за започване на проверка от страна на Комисията за отнемане на незаконно придобито имущество (КОНПИ) е достатъчно да е налице **прокурорски акт**, установяващ **преграда за развитието на наказателното производство** за престъпленията, посочени в чл. 22, ал. 1 от ЗОПДНПИ (амнистия, давност за наказателно преследване, трансфер на наказателното производство в друга държава, укриване, имунитет, смърт на дееца), или **уведомление за наличието на влязъл в сила административен акт** за административно нарушение от естество да създава облага, ако облагата е на стойност над 150 000 лева към момента на придобиването ѝ (чл. 24 ЗОПДНПИ), или **признат от българското законодателство акт на чуждестранен съд за престъпление или административно нарушение** от посочените категории (чл. 23 ЗОПДНПИ).

⁹ Съгласно §1, т. 7 от ДР на ЗОПДНПИ 7. „Значително несъответствие” е онзи размер на несъответствието между имуществото и нетния доход, който надвишава 250 000 лв. за целия проверяван период.

¹⁰ Вж. Мотиви към проекта за ЗИД ЗАНН.

обвинителен акт в съда, но и настъпването на обстоятелства, препятстващи развитието на наказателното производство. Изрично се предвижда като предпоставка за инициране на производство срещу юридическо лице и влизането в сила на решение за установяване на престъпно обстоятелство по реда на чл. 124, ал. 5 от ГПК.

Така, **едновременно** с режима на отнемане в полза на държавата като санкция, налагана едновременно с административно наказание за извършено административно нарушение (по правилата на чл. 20 и чл. 21 от ЗАНН), се въвежда нов режим на отнемане, който се очаква да подобри ефективността на института. По този начин ЗАНН въвежда **два отделни модела на отнемане в полза на държавата на придобитото в резултат противоправно поведение (съотв. чл. 21 от ЗАНН и чл. 83а, ал. 4 от ЗАНН)**.

Въпреки спецификите, които разкриват, мерките за отнемане в полза на държавата, уредени в ЗАНН, те могат да бъдат определени като **безвъзмездно отчуждаване в полза на държавата на определени имуществени обекти (вещи), представляващи средство, предмет или придобити в резултат на извършено противоправно поведение (административно нарушение или престъпление)**.

3.1. Фокусът на настоящето изложение е насочен единствено към уреденото в ЗАНН отнемане на облаги от престъпна дейност, с които са се обогатили юридически лица. Анализът на този санкционен институт прави възможно извеждане и систематизиране на **някои основни характеристики** на мярката по чл. 83а, ал. 4 от ЗАНН. *Първо*, отнемането на облагите е своеобразна **санкция за юридическите лица**, които са се обогатили от престъпна дейност, тя **не е наказание** и не се подчинява на приложимите за него правила. *Второ*, мерките се прилагат само в случаи на **осъществена престъпна дейност** от изчерпателно посочената в чл. 83а, ал. 1 от ЗАНН сфера. *Трето*, необходимо е **извършителят на престъпното деяние** да се намира в определена **връзка** със санкционираното юридическо лице. В обхвата на разглеждания санкционен институт се включват и хипотезите, в които физическите лица са **подбудители** или **помагачи**, както и когато деянията са останали на стадия на **опита**. *Четвърто*, условие за постановяване на отнема-

не на облагите от престъпна дейност е наличието на **осъдителна присъда** или **решение** по чл. 124, ал. 5 от ГПК. *Пето*, тази санкция е приложима **независимо** от реализирането на наказателната отговорност на извършителя на престъпното деяние (тя следва да се приложи и когато са налице предпоставките за освобождаването му от наказателна отговорност, както и в случаите, когато наказателното производство е било прекратено на някое от предвидените в закона основания). *Шесто*, има изразен **принудителен** характер. *Седмо*, отнемането на облагата се постановява във **всички случаи** при наличие на предвидените в закона предпоставки, ако придобитото не подлежи на връщане, възстановяване или на отнемане по реда на Наказателния кодекс.

3.2. В настоящето изложение е необходимо да се потърси мястото на този режим на отнемане сред другите видове държавни санкции. За тази цел е необходимо да бъдат изследвани **предпоставките и фактическият състав на отнемане на облагите от престъпна дейност**.

В теоретичен план наказателната отговорност на юридическите лица се обосновава с поведението на физическите лица, чрез които се формира и изразява неговата воля. При тази конструкция юридическите лица извършват не същински, а приравнени деяния¹¹. Уредената в чл. 83а, ал. 4 ЗАНН възможност за отнемане на облагите от престъпна дейност в рамките на административнонаказателно производство за реализиране на отговорността на юридическите лица е **тясно свързана с наказателната отговорност на физическите лица**, които изразяват и формират волята на корпоративното тяло.

В рамките на разглежданото административнонаказателно производство по ЗАНН фактическият състав по налагане на имуществена санкция на юридическото лице и отнемане в полза на държавата на облагата от престъпната дейност, с която се е обогатило юридическото лице, изисква наличието на следните елементи. *Първо*, изготвен и внесен в съда **обвинителен акт** за конкретни видове престъпления или **невъзможност за развитие на наказателното производство, поради** настъпване на определени обстоятелства (амнистия, погасяване на наказателната отговорност поради изтичане на предвидената в закона давност; деецът е починал или след извършването на престъплението деецът е

¹¹ По въпроса за наказателната отговорност на юридическите лица вж. **Гиргинов, А.** Коментар на наказателния кодекс. Обща част, 1999, с. 101–103.

изпаднал в продължително разстройство на съзнанието, което изключва вменяемостта). *Второ*, наличие на определена **връзка между лицето, против което е започнало наказателното преследване и засегнатото юридическо лице**. Такива лица съгласно закона са овластените да формират волята на юридическото лице, представляващите го лица, членовете в контролни или надзорни органи на юридическото лице и работниците или служителите, на които юридическото лице е възложило определена работа. При последната категория лица престъплението следва да е извършено при или по повод изпълнението на тази работа. *Трето*, възникване или възможност за възникване на облага за юридическото лице.

Следователно, образуването на производството е предпоставено от кумулативното наличие на два елемента – неправомерно **преминаване на облага от престъпление в патримониума на засегнатото юридическо лице и наказателноправна предпоставка**.

Наказателноправната предпоставка като елемент от фактическия състав на образуването на производството е възможна в две алтернативно предвидени хипотези. Чрез нея се очертава възможния кръг на засегнати от ЗАНН лица. Най-общо това са юридически лица, които се намират в определени отношения с извършители на престъпна дейност, посочена изчерпателно в чл. 83а, ал. 1 от ЗАНН.

Първата наказателноправна хипотеза е на предаване на **физическо лице на съд с внасяне на обвинителен акт** за престъпление от определен кръг. Касае се за общо седемдесет състава на тежки престъпления (чл. 83а, ал. 1 от ЗАНН). Следователно в тази хипотеза производството по налагане на имуществени санкции на юридическите лица и отнемане на облагата от престъпната дейност, осъществена от свързани с тях физически лица е възможно в един значително по-късен етап на наказателното производство¹². Възможността процедурата да бъде иницирана едва след внасянето на обвинителния акт в съда, следва да се разглежда като завишена

гаранция за съблюдаване на правата за процесуална защита на засегнатите от производството по отнемане лица. Нещо повече, развитието на наказателното производство е **определящо** за развитието на производството по отнемане в полза на държавата на облагите от престъпна дейност по реда на ЗАНН¹³.

Втората хипотеза предвижда образуване на производство по чл. 83а и сл. от ЗАНН при липса на наказателно производство. Касае се за случаи на невъзможност за провеждане на наказателно производство за престъпленията от кръга, предвиден в чл. 83а, ал. 1 от ЗАНН. Това са изчерпателно предвидени основания на **невъзможност за образуване на наказателно производство или когато вече образуваното производство е прекратено**. Такива са случаите, когато:

- деецът не носи наказателна отговорност поради последвала **амнистия**;
- изтекла е предвидената в закона **давност**;
- след извършване на престъплението деецът е изпаднал в **продължително разстройство на съзнанието**, което изключва вменяемостта;
- деецът е **починал**.

Обосноваването на това законодателно решение е свързано с обективния характер на обстоятелствата, довели до осуетяването на развитието на наказателното производство. В тези хипотези е необходимо прокурорът да предяви иск по реда на чл. 124, ал. 5 от ГПК за установяване на престъпно обстоятелство, попадащо в обхвата на изчерпателно посочените в чл. 83а, ал. 1 от ЗАНН.

И в двете разгледани хипотези по аргумент на чл. 83е от ЗАНН решението за налагане на имуществената санкция и отнемането на облаги от престъпна дейност, е обусловено от влизане в сила на **осъдителна присъда**, респ. **решение** по чл. 124, ал. 5 от ГПК. Заедно с това на самостоятелно основание съдът, налагащ имуществената санкция на свързаното юридическо лице, следва да установи и фактите и обстоятелствата, визирани в чл. 83д от ЗАНН.

¹² За разлика от производството по ЗОПДНПИ, предпоставка за образуването на което е **привличането на лице в качеството на обвиняем** за някое от престъпленията, посочени изчерпателно в чл. 22, ал. 1 от ЗОПДНПИ.

¹³ В теорията е застъпено виждането, че отговорността в рамките на това производство не е наказателна, поради което не е необходимо да е налице влязла в сила осъдителна присъда. Макар да е безспорно вярно, че отговорността на юридическите лица не е наказателна, такова схващане не може да бъде споделено. Автономността на производството по ЗАНН от кореспондиращото наказателно производство и игнорирането на изхода от него, би поставило под съмнение ефективността на мярката като инструмент в борбата против незаконното обогатяване в резултат на извършено **престъпление**.

Преминаването на облаги в патримониума на засегнатото юридическо лице е тясно свързана с развитието на наказателното производство и изисква наличие на **причинна връзка** между престъплението, за което е налице влязла в сила осъдителна присъда или решение по чл. 124, ал. 5 от ГПК и облагата, с която се е обогатило санкционираното юридическо лице. В юридическата доктрина е общоприето схващането, че понятието за причина или причинна връзка не се разграничава от това в другите науки. Причинната връзка е фактическо отношение и не се определя от диспозициите на правните норми¹⁴.

3.3. Анализът на фактическия състав на образуването на производството по отнемане в полза на държавата на облаги от престъпна дейност по реда на ЗАНН е от изключително значение, доколкото очертава не само неговите предпоставки, но и последиците от започването му. Същевременно фазите на развитие на процедурата по ЗАНН позволяват да се проследи ефектът от въведените гаранции за процесуална защита.

Най-съществената характеристика в **производство по отнемане в полза на държавата на облаги от престъпна дейност по ЗАНН** е, че винаги се постановява по силата на **съдебен акт**, с решение на **административния съд**¹⁵.

Кумулативното наличие на разгледаните две предпоставки най-напред подлежи на преценка от прокурора, който извършва проверка за наличието на основание за внасяне на мотивирано предложение до административния съд. В обхвата на проверката се включват обстоятелствата, свързани с извършването на престъплението, наличието на причинна връзка между него и облагата за юридическото лице, вида и размера на облагата, както и връзка между лицето, чиято наказателна отговорност е ангажирана и засегнатото юридическо лице.

Когато намери, че са събрани достатъчно доказателства за това, че юридическото лице се е обогатило или би могло да се обогати от престъпната дейност на свързано с него физическо лице, прокурорът може да вземе решение за внасяне в съда на **искане за обезпечаване** на иму-

ществената санкция на юридическото лице. С налагането на обезпечителните мерки започва производството по налагане на имуществена санкция и отнемане в полза на държавата на облагите от престъпната дейност, с които се е обогатило или би могло да се обогати юридическото лице.

ЗАНН установява специални правила за провеждане на съдебното производство пред административния съд. Производството е открито и се развива в рамките на обстоятелствата, посочени в предложението на прокурора.

По този начин се очертава съществена разлика в подхода, възприет в ЗАНН в сравнение с този по ЗОПДНПИ по отношение на предмета на доказване в двете производства. В производството по ЗОПДНПИ се изследва основно наличието на активи, за които липсват доказателства за правомерен произход. В административнонаказателното производство по реда на ЗАНН съдът е длъжен да установи всички обстоятелства, свързани с:

- получаването на неправомерна облага от юридическото лице;
- връзката между извършителя на престъпното деяние и юридическото лице;
- има ли връзка между престъпното деяние и облагата за юридическото лице;
- какъв е видът на облагата и размерът ѝ, ако е имуществена.

3.4. Предметът на отнемане е очертан лаконично от разпоредбата на чл. 83а, ал. 4 от ЗАНН и обхваща облагата или нейната равностойност, ако не подлежат на връщане или възстановяване, или на отнемане по реда на Наказателния кодекс. На практика се касае за преобразуване на имущество придобито от престъпна дейност чрез **прехвърлянето му в полза юридическо лице, контролирано от осъдения**.

Предмет на отнемане на първо място е облагата¹⁶ от престъпление, за което е била постановена осъдителна присъда или решение по реда на чл. 124, ал. 5 от ГПК. Облагата следва да е възникнала за санкционираното юридическо лице. Титулярът на правото на собственост се устано-

¹⁴ Долапчиев, Н. Наказателно право, 1994, с. 183, както и Ненов, И. Наказателно право на Република България. Обща част. Книга втора, с. 31.

¹⁵ За разлика от мерките по чл. 20 и чл. 21 ЗАНН, които се постановяват от административнонаказващия орган.

¹⁶ Понятието облага е било предмет на дефиниране както в международните актове, така и във вторичното право на ЕС и означава всяка икономическа изгода от престъпление. Вж. чл. 1, б. „а” от Конвенция на Съвета на Европа относно изпиране, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпление.

вява чрез съответния юридически документ при изискване за форма на прехвърлителната сделка. По отношение на движимите вещи е приложима презумпцията, съгласно която до доказване на противното вещите се считат собственост на държателя.

Разглежданият закон допуска отнемане и на **паричната равностойност** на облагата. На практика това са хипотези, в които:

- подлежащото на отнемане имущество **не може да бъде обособено** (напр. съсобственост, която не може да бъде прекратена чрез делба);
- имуществото **липсва** или
- е било **отчуждено**.

5. Заключение

Анализът на правната уредба на мерките за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна или друга незаконна дейност показва значително по-широки възможности за приложение на извъннаказателноправните модели на отнемане в сравнение с утвърдените наказателноправни институти. Такива са хипотезите, позволяващи отнемане при невъзможност за развитие на наказателното производство, въвеждането на разширено понятие за подлежащото на отнемане имущество, случаите, в които имуществото не преминава през патримониума на извършителя на противоправното деяние.

Разгледаните режими на отнемане безспорно са близки по своите правни последици, най-съществената от които е преминаването на частна собственост в патримониума на държавата. Действащата правна уредба позволява паралелното им прилагане по отношение на едно и също лице. Така например налагането на наказанието

конфискация на част от имуществото на осъденото лице, не е пречка за отнемане на друго негово имущество, за което не е установен законен източник. Същевременно постановяването на отнемане в полза на държавата на имущество придобито чрез престъпление на основание чл. 52, ал. 2, б. „б” от НК или чл. 83а, ал. 4 от ЗАНН не прегражда пътя на производството по ЗОПДНПИ. По реда на гражданската конфискация подлежат на отнемане активи, които са придобити в резултат на незаконна дейност, която е възможно да няма връзка с престъплението, за което проверяваното лице е било привлечено към наказателна отговорност. По този начин разпоредбите на ЗАНН, ще намерят приложение тогава, когато се касае до имущество, придобито от престъпна дейност, сред посочената в чл. 83а от ЗАНН и същото не подлежи на отнемане по реда на НК, тъй като е преминало в патримониума на юридическо лице, контролирано от виновния или негов работодател. Същевременно приложението му не изключва отнемането в полза на държавата по реда на ЗОПДНПИ. Напротив, допустимо е двата института да се приложат паралелно по отношение на облаги придобити от юридически лица. Разликата е в произхода на придобитото от юридическото лице имущество. В производството по реда на ЗАНН ще бъдат огнети облаги, придобити от престъпна дейност на физически лица, намиращи се в определена връзка със засегнатото дружество. ЗОПДНПИ ще се приложи в хипотези, в които се касае за имущество, прехвърлено от проверяваното лице, чийто законен произход не може да бъде установен, както и в определени случаи, когато активите изобщо не са преминавали през патримониума на обвиняемия.